

## SOCIODEMOGRAFSKA OBILJEŽJA I VIKTIMIZACIJA KOD POLICIJSKIH SLUŽBENIKA

Izvorni naučni rad

## SOCIODEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS AND VICTIMIZATION AT POLICE OFFICERS

Original scientific paper

Mirko CAPAN  
Joško SINDIK

### Sažetak

**Inspiracija za rad i problem(i) koji se radom oslovljava(ju):** Članak se bavi u Hrvatskoj rijetko istraživanom prijavljenom i prikrivenom viktimizacijom policijskih službenika u odnosu na neka njihova sociodemografska obilježja.

**Ciljevi rada (naučni i/ili društveni):** Cilj istraživanja bio je utvrditi odnose varijabli prijavljene i prikrivene viktimizacije policijskih službenika s odabranim sociodemografskim obilježjima (broj djece, veličina grada, duljina radnog staža, stupanj stručne spreme i dob). Drugi cilj istraživanja bio je utvrditi rodne razlike u varijablama vezanim uz viktimizaciju policijskih službenika.

**Metodologija/Dizajn:** Korelacijskim usporednim istraživanjem ispitan je namjerni uzorak ispitanika koji je obuhvatio skoro cijelu populaciju izvanrednih studenata: policijskih službenika kroz pet studijskih godina u akademskoj godini 2013./2014. na Visokoj policijskoj školi Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske (N=241). U prikupljanju podataka korišten je posebno sastavljen upitnik.

**Ograničenja istraživanja/rada:** Ograničenja rada su pozitivno selekcioniran neslužbeni uzorak ispitanika, kao i činjenica da upitnik možda nije obuhvatio sve relevantne faktore vezane uz viktimizaciju policijskih službenika.

**Rezultati/Nalazi:** Rezultati su pokazali da postoje rodne razlike u doživljaju viktimizacije i trajanju posljedica viktimizacije. Čestina oba istraživana oblika viktimizacija povezana su s dobi, veličinom grada i stručnom spremom policijskih službenika.

**Generalni zaključak:** Rezultati istraživanja i praksa reflektiraju važnost promjene svijesti policijskih službenika u percepciji vlastite viktimizacije.

**Opravdanost istraživanja/rada:** Razumijevanje potrebe češćeg prijavljivanja viktimizacije može biti smjernica za stručno osmišljavanje uspješnih modela njene prevencije.

### Ključne riječi

rod, prikrivena viktimizacija, policijski službenici, viktimizacija kaznenim djelom i prekršajem

### Abstract

**Reason(s) for writing and research problem(s):** The article deals with in Croatia rarely researched declared and covert victimization of the police officers, in relation to their selected sociodemographic characteristics.

**Aims of the paper (scientific and/or social):** The aim of this study was to determine the relationship between variables of declared and hidden victimization of the police officers, with selected sociodemographic characteristics (number of children, size of city, length of service, level of qualifications and age). Other aim of the research was to determine gender differences in the variables related to the victimization of police officers.

**Methodology/Design:** In correlational cross-sectional study, an intentional sample of respondents is examined, which included almost the entire population of part-time students: the police officers through five years of study in the academic year 2013/2014<sup>th</sup> on the Police College of the Ministry of Interior of the Republic of Croatia (N = 241). For the data collecting, a specially designed questionnaire is used.

**Research/paper limitations:** Main limitations of this study are: positive non-random sample of participants and the questionnaire that can hardly cover all the relevant factors relating to the victimization of police officers.

**Results/Findings:** The results showed that there are gender differences in the experience of victimization and lasting consequences of victimization. The frequency of both studied forms of victimization are related to the age, the size of the city and the education of police officers.

**General conclusion:** Results and practice reflects the possibility of changing the awareness of police officers in the perception of their own victimization.

**Research/paper validity:** The understanding of needs for the declaration of victimization can be a guideline for the professional creation of successful models of its prevention.

### Keywords:

gender, hidden victimization, police officers, victimization of crime and misdemeanor

## Uvod

U Hrvatskoj je vrlo rijetko istraživana problematika prijavljene i prikrivene viktimizacije (u ovom slučaju pozitivno selekcioniranih) policijskih službenika. Tema članka je razmatranje pojavnosti prijavljene i prikrivene viktimizacije policijskih službenika u odnosu na njihova odabrana sociodemografska obilježja.

Promišljajući o specifičnostima policijskog posla teško je ne primijetiti kako se u sigurnosnom smislu radi o vrlo rizičnoj profesiji koja je u svojoj srži prožeta humanošću i altruizmom svojih pripadnika, koji toliko toga na osobnoj razini žrtvuju kako bi društvo učinili što sigurnijim i na taj način participirali u njegovom razvoju. No, isto tako valja se zapitati na koji način društvo skrbi o svojim „zaštitnicima“ koje kroz svoje političko i organizacijsko djelovanje može stvoriti uvijete i modele odgovora na nasilnu viktimizaciju policijskih službenika. Koliko je općenito u našem društvu cijenjena policijska struka i koliko se uvažavaju njene preporuke? Nasilna viktimizacija policijskih službenika, sudeći po broju objavljenih radova i provedenih istraživanja (posebice ako ih usporedimo s brojem radova i istraživanja na temu policijskog nasilja), ne predstavlja naročito zanimljivu temu znanstvenicima. Stoga bi se moglo postaviti pitanje radi li se, u viktimološkom smislu, o policajcima kao tzv. „zaboravljenim žrtvama“ (Kovčo Vukadin i Pakšić, 2012). Ovdje prikazano istraživanje je provedeno među populacijom policajaca (ujedno i izvanrednih studenata Visoke policijske škole) tijekom 2014. godine primjenom anketnih upitnika u kojem nas je zanimalo odnos viktimizacije policijskih službenika i njihovih sociodemografskih obilježja (spol, dob, stručna sprema, radni staž, jedinica u kojoj su radili, broj djece, veličina grada u kojem rade). Također nam je želja pobuditi zanimanje za istraživanje ovog područja kako bi dobili odgovore pomoću kojih bi se interdisciplinarnim pristupom mogla poboljšati zaštita policajaca, kako zakonska, tako i psihosocijalna. Ovo istraživanje nudi korisne pokazatelje o tome gdje treba uložiti dodatan trud u školovanju policijskih službenika i razvoju taktike policijskog postupanja po pitanju smanjenja rizika i ublažavanju posljedica događaja koji se u policijskom poslu ne mogu izbjeći. Sigurnost policijskih službenika u postupanju i kvaliteta pružene usluge je maksima kojoj svi, uključeni u rad policije, moraju težiti. Do sigurnosti možemo doći samo ako istražimo kako zaštititi „zaštitnike“ i kako to primijeniti u praksi.

## Viktimologija - viktimizacija – žrtva

Američki psihijatar Frederic Wertham 1949. godine (prema Lindgren i Nikolić-Ristanović, 2011) uvodi pojam *viktimologija* koji dolazi od latinskih riječi *victima* (žrtva) i *logos* (znanje). Danas je viktimologija interdisciplinarno polje istraživanja, koje uključuje krajnje različite discipline poput kriminologije, sociologije, psihologije, prava i medicine. Ovaj interdisciplinarni karakter je uvelike otežao jasno određivanje fokusa viktimologije (Lindgren i Nikolić-Ristanović, 2011). Dio teoretičara kao i njihov predvodnik von Hentiga smatra viktimologiju sastavnim dijelom kriminologije koja se bavi proučavanjem odnosa između žrtve i počinitelja te okolnosti nastanka kaznenog djela radi pronalaženja preventivnih mjera za smanjenje rizika viktimizacije (uži smisao), dok ju drugi kao i njihov predvodnik Mendelsohn smatraju kao samostalnu znanstvenu disciplinu koja se bavi isključivo proučavanjem žrtava kaznenih djela, nesretnih slučajeva

i katastrofa (širi smisao) (Lindgren i Nikolić-Ristanović, 2011). Prema tome postoji više definicija viktimologije ovisno gledamo li ju u širem ili užem kontekstu. Viktimizacija je proces kojeg doživljava žrtva neke štetne radnje. Žrtvom treba smatrati one osobe koje su ugrožene, oštećene ili uništene činom ili propustom nekoga drugoga (čovjeka ili neke strukture, organizacije ili institucije) pa odatle žrtvama smatramo osobe koje su stradale ili su bile ugrožene nekim kažnjivim djelom (dakle ne samo kaznenim djelom već i drugim kažnjivim radnjama kao što su prekršaji, gospodarski prijestupi, povredom radne dužnosti) ili nesrećom (nesreće na radu, u prometu, u domaćinstvu i dr.) (Šeparović, 1987). Stradanje dolazi od drugoga, radi se o žrtvi čovjeka (*man-made victim*) ili od neke strukture, gdje opet nalazimo djelovanje ljudi (Šeparović, 1987). Schneider (1975) kazuje kako žrtva može biti pojedinac, organizacija, „moralni poredak“ ili pravni sustav države kome se prijeti, koji je povrijeđen ili uništen nekim ponašanjem. Najosnovnija definicija pojma žrtve kriminaliteta ograničava se samo na fizička osobe koja su direktno pogođena kriminalnom aktivnošću (Diesen, 1995). Međunarodnu udruženje šefova policija (International Association of Chiefs of Police, skr. IACP, 2000) primjenjuje čak i širu definiciju. Ova definicija ne uključuje samo neposredne žrtve, već i njihove obitelji i druge članove zajednice. Ona uključuje i sekundarne žrtve, kao što su očevici nasilničkog kriminaliteta, policija ili drugi koji dođu na mjesto događaja, pojedinci koji se bave problematikom kaznenih djela i njihovim posljedicama (suci, tužitelji i sl.) Primarna viktimizacija se događa prilikom neposrednog proživljavanja štetnog događaja dok sekundarna nastupa većinom kao posljedica neadekvatne reakcije društva i sustava prema žrtvi (npr. višestruko svjedočenje na sudu žrtve seksualnog nasilja) (IACP, 2000). Lindgren i Lagerbäck (1996) sekundarnu viktimizaciju definiraju kao pojam kojim se označava stres koji se razvija kod žrtve kada institucije ili pojedinci odgovaraju na način koji žrtvu predstavlja u negativnom svjetlu. Također, postoji podjela viktimizacije na onu koja se bilježi i onu koja ostaje prikrivena (latentna viktimizacija), a koja spada u tamnu brojku kriminaliteta.

Pod štetnim radnjama u ovom istraživanju podrazumijeva se sljedeće: 1. iz Kaznenog zakona<sup>1</sup> napad na policijskog službenika, nanošenje lake tjelesne ozljede, nanošenje teške tjelesne ozljede i prijetnja te 2. iz Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira<sup>2</sup> vrijeđanje i omalovažavanje službene osobe.

### **Pregled nekih iskustva s praćenjem viktimizacije**

Prema istraživanjima *Federal Bureau of Investigation*, skr. FBI (2013) u Sjedinjenim američkim državama (SAD) prijavljen je 49851 napad na policajce za vrijeme obavljanja službe ili 9.3 na njih 100 od koji je 14565 policajaca (29,2%) zadobilo ozljede. Kao najkritičnije vrijeme napada navode od ponoći do dva sata ujutro. 62.7% napada je bilo na policajca dok je službu obavljao sam te 17.3% napada dok su službu obavljala dva policajca zajedno, te da je u 79.8% napada kao sredstvo korištena fizička snaga (šake, ruke i noge). U razdoblju od 2004-2013. najveći broj napadnutih policajaca sa

<sup>1</sup> Kazneni zakon. Republika Hrvatska, Narodne novine br.: 125/2011 i 144/2012. Zagreb, 2011. i 2012.

<sup>2</sup> Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira. Republika Hrvatska, Narodne novine br.: 5/90, 30/90, 47/90, 29/94. Zagreb, 1990. i 1994.

smrtnom posljedicom u odnosu na dob je: od 25-30 godina 17,4%, od 31-35 godina 22,3%, od 36-40 godina 19,8%, od 41-45 godina 13,5% te od 46-50 godina 10,8% dok je ostatak ispod ili iznad navedenih raspona godina. Kada je u pitanju spol napadnutih policajaca, dominantno je riječ o muškarcima (95.3%). Za Englesku i Wales, britansko Ministarstvo unutarnjih poslova svake godine objavljuje podatke o napadima na policijske službenike dostavljene od policijskih službi i organizacija (pritom naglašavaju kako se ne radi o službenim nacionalnim podacima). Podaci su kategorizirani s obzirom na vrstu posljedice – fatalna ozljeda (povreda sa smrtnim ishodom), teška ozljeda i manja ozljeda ili bez ozljede (Kovčo Vukadin, 2011). Evidentiraju se svi napadi bez obzira na posljedice i na to je li napad realiziran u radno vrijeme te je li napad realiziran u vezi s policijskim poslom (Kovčo Vukadin, 2011). Za Novi Zeland ista autorica navodi kako je u policijskim statistikama Novog Zelanda (New Zealand Police Annual Report, 2010, prema Kovčo Vukadin, 2011.) u razdoblju od 1999. do 2009. godine zabilježen porast napada na policijske službenike za 32%, porast ozbiljnih napada za 114%, porast napada oružjem za 79% te porast napada vatrenim oružjem za 215%, dok za Argentinu navodi vrlo pesimističnu sliku o nasilju prema policijskim službenicima od 1996. do 2000. godine gdje je broj ubijenih policajaca porastao za 57%, dok je broj ranjenih policijskih službenika narastao za oko 22% u istom razdoblju (Kovčo Vukadin, 2011).

U nastavku slijede statistički podaci Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske za razdoblje 2010. - 2014. godine (MUP RH, 2015). Naime, u razdoblju od 5 godina na području Republike Hrvatske evidentirano je 887 napada na policijske službenike (827 na policajce i 60 na policajke), što je u prosjeku 73 napada godišnje. Što se tiče okolnosti u kojima su se dogodili prijavljeni napadi na policijske službenike, a koje se evidentiraju u MUP-u RH, najveći broj slučajeva napada je prilikom održavanja javnog reda i mira (226), provjere identiteta (83), pri nadzoru i upravljanju prometom (68), te bez povoda (169) dok je najmanji broj napada zabilježen tijekom nadzora granice (7), zadržavanja i preprate (22), te pružanja asistencija (11). Prema posljedicama napada lako je ozlijeđeno 657 policajaca, teško ozlijeđeno njih 14 dok smrtno stradalih nije bilo (MUP RH, 2015).

Šuperina (1997) je do sada dao najširu analizu viktimizacije policijskih službenika u odnosu na MUP RH. Sažetak glavnih zaključaka njegova istraživanja u odnosu na ovu temu bio bi sljedeći: žrtve – policajci kod kaznenih djela napada i sprječavanja službene osobe u obavljanju dužnosti su preko 50% u dobi od 18 do 29 godina, te da kod analiziranih kaznenih djela tamne brojke nema.

Glavni cilj istraživanja bio je utvrditi povezanost različitih varijabli vezanih uz viktimizaciju policijskih službenika i odabranih sociodemografskih obilježja: broja djece, veličine grada, duljine radnog staža, stupnja stručne spreme i dobi). Drugi cilj istraživanja bio je utvrditi spolne razlike u varijablama vezanim uz viktimizaciju policijskih službenika.

## Metode istraživanja

### Ispitanici

Istraživanje je provedeno 2014. godine na uzorku izvanrednih studenata, ujedno aktivnih policijskih službenika koji su se odlučili školovati pri Visokoj policijskoj školi u Zagrebu. Ukupno je anketiran 241 student od kojih su 62 žene (25,7%) i 179 muškaraca (74,3%). Minimalni radni staž, kao policijskih službenika, kod anketiranih je 3 godine a maksimalni radni staž je 25 godina gdje je aritmetička sredina (M) 8,93 a standardno raspršenje (SD) 5,39. Minimalna životna dob anketiranih iznosila je 20 godina, a maksimalna dob 50 godina života, gdje je M=29,99, a SD=4,91. Prema stručnoj spremi koju imaju anketirani 158 (65%) ima srednju stručnu spremu, 84 (34,6%) su prvostupnici, te je 1 (0,4%) specijalist. Struktura broja ispitanika po godini studija, veličini mjesta, rodu policije, broju djece i bračnom stanju nalazi se u tablici 1.

**Tablica 1.** Struktura broja ispitanika po godini studija (stručni i specijalistički), veličini mjesta, rodu policije, broju djece i bračnom stanju

Godina studija	1. g.	2. g.	3. g.	1. g.	2. g.		
	struč. studija	struč. studija	struč. studija	spec. studija	spec. studija		
Broj (%)	54 (22,4)	87 (36,1)	17 (7,1)	42 (17,4)	41 (17)		
<b>Veličina mjesta (stanovnika)</b>	do 15.000	do 30.000	do 50.000	do 100.000	do 300.000	preko 300.000	
Broj (%)	59 (24,3)	34 (14)	21 (8,6)	38 (15,6)	19 (7,8)	67 (27,6)	
<b>Rod policije</b>	Temeljna	Kriminalistička	Prometna	Granična	Interventna	Specijalna	ostalo
Broj (%)	131 (53,9)	79 (32,5)	33 (13,6)	80 (32,9)	25 (10,3)	7 (2,9)	21 (8,6)
<b>Broj djece</b>	jedno	dvoje	troje	četvero	nema djecu		
Broj (%)	49 (20,2)	47 (19,3)	9 (3,7)	1 (0,4)	137 (56,4)		
<b>Bračno stanje</b>	u braku / izvanbračnoj zajednici		neudano / neoženjeno	razvedeno	udovac / udovica		
Broj (%)	120 (49,9)		110 (45,3)	9 (3,7)	2 (0,8)		

Struktura stanovnika po županijama u kojima žive prikazana je u tablici 2. Relativno najveći broj ispitanika je u Zagrebačkoj županiji i Gradu Zagrebu.

**Tablica 2.** Struktura broja ispitanika po županijama u kojima žive

Županija	Broj stanovnika (%)	Županija	Broj stanovnika (%)
Bjelovarsko-bilogorska	10 (4,4)	Sisačko-moslavačka	11 (4,9)
Brodsko-posavska	8 (3,5)	Splitsko-dalmatinska	5 (2,2)
Dubrovačko-neretvanska	1 (0,4)	Šibensko-kninska	1 (0,4)
Istarska	15 (6,6)	Varaždinska	4 (1,8)
Karlovačka	15 (6,6)	Virovitičko-podravska	4 (1,8)
Koprivničko-križevačka	6 (2,7)	Vukovarsko-srijemska	17 (7,5)
Krapinsko-zagorska	12 (5,3)	Zadarska	8 (3,5)
Međimurska	6 (2,7)	Zagrebačka	40 (16,5)

Županija	Broj stanovnika (%)	Županija	Broj stanovnika (%)
Osječko-baranjska	11 (4,9)	Grad Zagreb	37 (16,4)
Požeško-slavonska	4 (1,8)	Nije se izjasnilo	17 (7)
Primorsko-goranska	11 (4,9)		

## Varijable

Za potrebe ovog istraživanja sastavljen je upitnik, koncipiran u tri dijela. Prvi dio pitanja se odnosio na viktimizaciju kaznenim djelom i prekršajem u kojem su ispitanici odgovarali jesu li ili nisu bili viktimizirani, njihov broj i okolnosti. Drugi dio pitanja se odnosio na to koliki je utjecaj viktimizacija imala na policijskog službenika, koliko su trajale njene posljedice, je li zatražena liječnička pomoć i smatraju li policijski službenici takvu pomoć potrebnom, te koliko su zadovoljni životom. U posljednjem, trećem dijelu upitnika, ispitanici su dali podatke o vlastitim sociodemografskim obilježjima: spol, dob, staža, stručna sprema, županija u kojoj žive i sl. Segmenti upitnika korištenog za potrebe ovog ispitivanja nalaze se u prilogu članka.

## Postupak

U siječnju 2014. godine odobreno je provođenje ankete među studentima, nakon čega se tijekom mjeseca veljače, ožujka, travnja i svibnja 2014. pristupilo anketiranju. Provođenje ankete provedeno je po seminarskim tjednima izvođenja nastave za sve godine studija. Na početku seminarskog tjedna ispitivač je uz prethodnu suglasnost predmetnog profesora pristupio studentima na predavanju, te im se predstavio, objasnio razlog svog dolaska i dao opću uputu u kojoj im je ukratko iznio opći cilj istraživanja, te njihov zadatak kao sudionika u tom istraživanju. Naglašeno je da je ispitivanje dragovoljno i anonimno zbog čega se očekuje iskrenost i samostalnost pri odgovaranju. Nakon što su ispitanici potvrdili da razumiju svoj zadatak, pristupilo se odgovaranju. Trajanje ispitivanja po pojedinoj studentskoj grupi trajalo je oko 15 minuta.

## Statistička analize podataka

Za analizu podataka korišten je IBM računalni program SPSS 20.0 za Windows. Za potrebe deskriptivne statistike korištene su frekvencije odgovora, medijani, aritmetičke sredine i standardna raspršenja, te Kolmogorov Smirnov Z-test normaliteta distribucije (koji je služio za odluku o izboru parametrijskih ili neparametrijskih procedura, kod varijabli intervalnog tipa). U prikazima rezultata korištene su i aritmetičke sredine i standardna raspršenja iz praktičnih razloga: razlike u medijanima u većini slučajeva ne bi mogle reflektirati razlike među središnjim vrijednostima koje su realno postojale (zbog relativno velikog broja ispitanika). Za testiranje razlika između dvaju nezavisnih uzoraka ispitanika korišten je Mann Whitney U-test za nezavisne uzorke, za testiranje razlika između više nezavisnih uzoraka Kruskal-Wallisov test. Konačno, za utvrđivanje povezanosti između varijabli korišten je Spearmanov koeficijent rang korelacije.

## Rezultati

U tablici 3. prikazane su povezanosti između učestalosti pojavljivanja prekršaja iz čl. 17. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira, kao i vrste viktimizacije, s odabranim socio-demografskim obilježjima policijskih službenika

**Tablica 3.** Povezanost između učestalosti pojavljivanja prekršaja iz čl. 17. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira, kao i vrste te trajanja posljedica viktimizacije, s odabranim sociodemografskim obilježjima policijskih službenika

Varijable	Broj djece	Veličina grada	Radni staž	Stručna sprema	Dob
Vrijeđanje i omalovažavanje - prijavljeno	,089	,317**	,169*	,025	,119
Vrijeđanje i omalovažavanje - neprijavljeno	-,022	-,119	,175	-,062	,029
Kazneno djelo	,113	,056	,212*	,141	,201*
Prekršaj	,021	,012	,035	,037	,047
Trajanje posljedica viktimizacije kaznenim djelom	,117	,207*	,322**	,246**	,309**
Trajanje posljedica viktimizacije prekršajem vrijeđanja i omalovažavanja	,006	,084	,127	,211**	,129

**Legenda:** \* povezanosti statistički značajne uz  $p < 0,05$  \*\* povezanosti statistički značajne uz  $p < 0,01$

Od ukupno 10 mogućih korelacija između učestalosti pojavljivanja prekršaja iz čl. 17. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira s odabranim sociodemografskim obilježjima policijskih službenika (tablica 3) statistički značajna povezanost pronađena je kod njih dvije, te su obje pozitivnog smjera. Pozitivna povezanost pronađena je između varijabli *vrijeđanje i omalovažavanje – prijavljeno* i *veličina grada*, te između varijabli *vrijeđanje i omalovažavanje – prijavljeno* i *radni staž*. Drugim riječima, vrijeđanje i omalovažavanje (koje je prijavljeno) nešto češće se prijavljuje u većim gradovima, a češće ga prijavljuju iskusniji policijski službenici.

Od ukupno 10 korelacija između vrsta viktimizacije s odabranim sociodemografskim obilježjima policijskih službenika (tablica 3), statistički značajna povezanost pronađena je samo kod njih dvije, od kojih su obje pozitivnog smjera. Pozitivna povezanost pronađena je između varijabli *kazneno djelo* i *radni staž* te između varijabli *kazneno djelo* i *dob*. Drugim riječima, stariji policijski službenici, s dužim radnim iskustvom, češće su viktimizirani kaznenim djelom.

Od ukupno 10 korelacija između trajanja posljedica viktimizacije s odabranim socio-demografskim obilježjima policijskih službenika (tablica 3), statistički značajna povezanost pronađena je kod njih 5, od kojih su sve pozitivnog smjera. Pozitivna povezanost pronađena je između varijabli: *trajanje posljedica viktimizacije kaznenim djelom* i *veličina grada*; *trajanje posljedica viktimizacije kaznenim djelom* i *radni staž*; *trajanje posljedica viktimizacije kaznenim djelom* i *stručna sprema*; *trajanje posljedica viktimizacije kaznenim djelom* i *dob* te između varijabli *trajanje posljedica viktimizacije zbog vrijeđanja i omalovažavanja* i *stručna sprema*. Drugim riječima, trajanje posljedica vik-



timizacije raste s veličinom grada, radnim stažem, dobi (samo kod viktimizacije kaznenim djelom) i stručnom spremom (kod obje vrste viktimizacije).

**Tablica 4.** Povezanost između stava o potrebi obvezne stručne pomoći u različitim situacijama i s odabраниh socio-demografskih obilježja policijskih službenika

Varijable	Broj djece	Veličina grada	Radni staž	Stručna sprema	Dob
Ubojstvo	-,069	,075	,008	-,007	,066
Pokušaj ubojstva	-,125	,072	-,035	,004	-,050
Prometna nesreća s poginulima	-,057	-,018	,009	,070	,050
Intervencija s nasilnim smrtima	-,126*	-,037	,060	,086	,086
Uporaba sredstava prisile	-,082	-,043	,095	,027	,110
Pokretanje disciplinskog ili kaznenog postupka protiv policijskog službenika	,014	,026	,168**	,114	,173**
Napad na službenu osobu - bolovanje	-,036	,052	,026	,056	-,003

**Legenda:** \* povezanosti statistički značajne uz  $p < 0,05$  \*\* povezanosti statistički značajne uz  $p < 0,01$

Od ukupno 35 korelacija u tablici 4, statistički značajna povezanost pronađena je kod njih 3 od kojih su 2 pozitivnog, a 1 negativnog smjera. Pozitivna povezanost pronađena je između varijabli *pokretanje disciplinskog ili kaznenog postupka protiv policijskog službenika u vezi obavljanja dužnosti* i *radni staž* te između varijabli *pokretanje disciplinskog ili kaznenog postupka protiv policijskog službenika u vezi obavljanja dužnosti* i *dob*. Negativna povezanost pronađena je između varijabli *intervencija s nasilnim smrtima* i *broj djece*.

**Tablica 5.** Spolne razlike u viktimizaciji kaznenim djelom te prekršajem čl. 17. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira, te u traženju pomoći nakon viktimizacije

Zavisne varijable		Spol		Total	$\chi^2$ - test
		Ženski	Muški		
žrtva kaznenog djela	ne	35	68	103	10,684**
	da	20	108	128	
Total		55	176	231	
Zavisne varijable		Spol		Total	$\chi^2$ - test
		Ženski	Muški		
žrtva prekršaja	ne	21	28	49	11,003**
	da	37	151	188	
Total		58	179	237	
žrtva kaznenog djela	ne	35	144	179	0,412**
	da	1	8	9	
Total		36	152	188	

**Legenda:** \* značajno uz  $p < 0,05$  \*\* značajno uz  $p < 0,01$

U tablici 5. je vidljivo da postoje statistički značajne spolne razlike ovisno o ukupnom broju oštećenih policijskih službenika kaznenim djelom u smjeru manjeg broja oštećenih policajki. Pronađene su i statistički značajne spolne razlike ovisno o ukupnom broju oštećenih policijskih službenika prekršajem, u smjeru manjeg broja oštećenih žena. Konačno, postoje statistički značajne spolne razlike ovisno o traženju stručne pomoći nakon viktimizacije, a u smjeru relativno rjeđeg traženja pomoći kod žena.

Tablica 6. Spolne razlike u doživljenom trajanju posljedica kaznenog djela i prekršaja te u općem psihofizičkom stanju nakon viktimizacije kaznenim djelom i prekršajem iz čl. 17. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira

Zavisne varijable	Spol	Aritmetička sredina	Standardno raspršenje	Mann Whitney U-test	Značajnost
Prestanak osjećanja posljedica (kazneno djelo)	ženski	1,263	0,653	768	p>0,20
	muški	1,634	0,997		
Prestanak osjećanja posljedica (vrijeđanje i omalovažavanje)	ženski	1,265	0,618	2262	p>0,20
	muški	1,232	0,595		
Opće psihofizičko stanje - kazneno djelo	ženski	2,053	0,780	1102	p>0,20
	muški	2,023	1,033		
Opće psihofizičko stanje - prekršaj	ženski	1,882	0,769	782	p>0,10
	muški	1,733	0,867		

U tablici 6. je uočljivo da nema statistički značajnih spolnih razlika u doživljenom trajanju posljedica kaznenog djela i prekršaja, kao ni u općem psihofizičkom stanju nakon viktimizacije kaznenim djelom i prekršajem iz čl. 17. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira.

## Rasprava

Iz dobivenih rezultata možemo zaključiti kako je sve više prijavljenih vrijeđanja i omalovažavanja policajaca u odnosu s povećanjem veličine grada po broju stanovnika što je i za očekivati - u urbaniziranim prostorima dolazi do veće interakcije između policajaca i građana, ali i sveopće međusobne otuđenosti. Kao u slučaju viktimizacije kaznenim djelima, tako i u slučaju prekršaja vrijeđanja i omalovažavanja postoji pozitivna korelacija s radnim stažem, što ukazuje da će policajac s više radnog staža vjerojatno prije prijaviti vrijeđanje i omalovažavanje nego policajac s manje radnog iskustva. Naime, notorno je da su stariji policajci zreliji, iskusniji i znaju da je svaka činjenica u nekom događaju bitna, posebno kada je u pitanju intervencija prilikom koje je došlo do uporabe sredstava prisile i gdje je vrlo značajno ponašanje osobe i s njom u vezi procjena stupnja rizika kojeg ta osoba predstavlja. Ovo je posebno važno kada uporabu sredstava prisile treba opravdati, pa se i ova okolnost uzima prilikom ocjene njene primjerenosti u smislu stupnja agresivnog ponašanja počinitelja od kojeg je moguće nakon verbalnog očekivati i fizički napad.

Ispitujući povezanost sociodemografskih obilježja policijskih službenika i viktimizacije kaznenim djelom, može se pretpostaviti da dužina radnog staža utječe na veću sklo-

nost policajca prema prijavljivanju napada za razliku od svojih, po stažu mlađih kolega. Razlog tomu je vjerojatno profesionalna zrelost i njihovo veće povjerenje u sposobnost sustava. Iako je bilo očekivano da će se pokazati povezanost između viktimizacije kaznenim djelom i veličine grada u kojem ispitanici rade, to se nije utvrdilo.

Kada je riječ o povezanosti između općeg psihofizičkog stanja prema vrsti viktimizacije i sociodemografskih obilježja anketiranih, može se zaključiti kako viktimizacija ipak ostavlja traga na policajcima s više radnog staža i većom kronološkom dobi. Oni se s viktimizacijom teže nose od mlađih kolega. Starenje je proces tijekom kojega se događaju promjene u funkciji dobi. Tijekom procesa starenja događaju se mnogobrojne strukturalne i morfološke promjene u organizmu koje imaju utjecaja i na aktivnost svih tjelesnih organa i sustava (Brajković, 2010). Ovim promjenama obuhvaćene su u većoj ili manjoj mjeri sve vitalne funkcije pojedinca i one predstavljaju neminovni uvod u starost – biološku kategoriju koja se nikako ne može odvojiti od ostalih životnih razdoblja. Kako vidimo kronološka i biološka dob očito ostavljaju utjecaj na svakog pojedinca pa tako i na policijske službenike.

Kako je vidljivo iz rezultata, policajci koji rade u većim sredinama duže osjećaju posljedice viktimizacije kaznenim djelom, a razlog tome može biti manja socijalna povezanost između članova policijske organizacije zbog obujma posla koji se odvija u velikim sredinama. Najčešće se radi o nedostatku kvalitetnog vremena u kojem bi viktimizirani policajac mogao s kolegama podijeliti težinu svog problema i tako si olakšati doživljenu traumu. Ovo bi odgovaralo i podatku da su policajci najviše skloni o svojim problemima razgovarati s radnim kolegama. Pored navedenog, postavlja se i pitanje postojanja kvalitetnih obiteljskih interpersonalnih odnosa što također može pojačati neugodno ili ugrožavajuće emocionalno stanje.

Nadalje je vidljivo kako policajci s više staža također duže osjećaju posljedice doživljene viktimizacije, čemu bi razlog mogla biti dugoročna akumulacija određenog broja stresnih situacija koje u kombinaciji sa kronološkom i biološkom dobi dovode do produljenog i težeg stupnja osjećanja posljedica viktimizacije. Također iz rezultata proizlazi kako policajci s višim stupnjem obrazovanja duže osjećaju posljedice viktimizacije. U tom smislu treba uzeti u obzir da policajci s višom stručnom spremom u vrlo maloj mjeri rade na terenu, a više se bave administriranjem i „papirologijom“. S vremenom prestaju biti izloženi stalnom pritisku kojeg donosi rad na terenu i opušteniji su pa u trenutku kada se dogodi bilo koji oblik povrede, ona na njih ostavlja jači trag.

U odnosu razlika po spolu, kada je riječ o pružanju stručne pomoći, pronađeno je kako muškarci takvu pomoć traže više nego žene. Razlog ovomu moglo bi biti što se policijski posao i dalje smatra dominantno muškim zanimanjem, pa žene policajke izbjegavaju pred kolegama pokazati svoju ranjivost, što je dakako svojstveno svim ljudima, te na taj način pokazuju da su „dostojne“ policijskog posla i da vrijede jednako kao i njihove kolege, što je sasvim normalno ali još uvijek nedovoljno prepoznatljivo. Nije sporno da policajcima treba psihološka pomoć prije i nakon određenih kriznih događaja. No, ovim istraživanjem proizašlo je kako policajci s više djece smatraju da im takva pomoć nije potrebna kod intervencija s nasilnim smrtima. Objašnjenje ovakvom stavu može biti u kompenzaciji traumatskog događaja obiteljskom stabilnošću

kao utočištem kojeg policajci pronalaze u bezuvjetnoj ljubavi svoje djece i obiteljskog doma kao važnog socijalnog i emocionalnog oslonca. Vjerojatno poučeni životnim i radnim iskustvom, policajci s više radnog staža i starije dobi smatraju kako je obvezna psihološka pomoć potrebna policajcima kod pokretanja disciplinskog postupka. Ovaj nalaz je vjerojatno izraz iskustva kojeg su stekli stariji policijski službenici koje je očito u ovakvim situacijama bilo loše. Policajci se svakodnevno susreću s najnasilnijim, antisocijalnim i općenito lošim elementima društva (Zhao, He i Lovrich, 2002). Nerijetko se nalaze u opasnim situacijama koje često dovode do emocionalne iscrpljenosti i stresa zbog zahtjeva s kojima se susreću, a koji često nadmašuju ljudske mogućnosti. Osim što su izloženi najgorim pojavama u društvu, od policajaca se pored svega očekuje i velika doza diskrecije u mnogim situacijama. Pored toga, policajci su zaknuti za normalne ljudske reakcije u stresnoj i prijetećoj situaciji. Takozvanu reakciju borba ili bijeg njihova je profesija poprilično izobličila. Naime, kada se čovjek nađe u prijetećoj situaciji, njegovo tijelo najčešće reagira ili bijegom od izvora neugode ili borbom. Kod policajaca bijeg praktički nije dopušten budući da je njihov posao pomoći bez obzira na opasnost. Koliko god se disciplinski postupak, gledajući sa strane čini bezazlenim, on to zapravo nije jer može rezultirati egzistencijalnim problemima, odnosno teškim financijskim gubicima, pa čak i prestankom službe. Nije rijedak slučaj da se protiv policijskih službenika provodi disciplinski postupak pod optužbom koja za posljedicu može imati teške financijske (egzistencijalne) gubitke pa i gubitak posla. Veliki problem se javlja kada građani protiv policijskih službenika vode građansku parnicu prema *lex generalis* Zakonu o obveznim odnosima<sup>3</sup> (čl. 1045) sa zahtjevom za naknadu štete iako su oni prema *lex specialis* Zakonu o sustavu državne uprave<sup>4</sup> (čl. 14) i Zakonu o policiji<sup>5</sup> (čl. 115) oslobođeni odgovornosti (npr. za nanošenje ozljeda prilikom opravdane uporabe sredstava prisile) pa u ovim slučajevima zbog loše sudske prakse u neznanju primjene načela *lex specialis derogat legi generali* policijski službenici ostaju „izigrani“ od sustava koji bi ih trebao štiti.

Po pitanju spolnih razlika u doživljaju viktimizacije kaznenim djelom, pokazalo se da su policajci više viktimizirani od policajki, a ista situacija je i s viktimizacijom prekršajem vrijeđanja i omalovažavanja. S druge strane, pokazalo da nema bitne razlike po spolu u doživljenom trajanju posljedica kaznenih djela i prekršaja, kao niti u samoprocjeni općeg psihofizičkog stanja nakon viktimizacije kaznenim djelom i prekršajem. Razlozi mogu biti „tehničke prirode“ uzimajući u obzir omjer policijskih službenika i policijskih službenica (82,8% : 17,2%) (Odak, 2013). Dominantno je riječ o muškarcima. No, nije naodmet spomenuti kako su policijske službenice većinom slabije tjelesne građe u odnosu na potencijalnog počinitelja pa zasigurno u komunikaciji češće koriste svoje verbalne vještine za razliku od policijskih službenika koji većinu problematičnih situacija i dalje rješavaju s pozicije „fizičke moći“, stoga određeni broj viktimizacija, zbog neprimjerene taktike postupanja, nerijetko prouzrokuju sami.

<sup>3</sup> Zakon o obveznim odnosima, Republika Hrvatska, Narodne novine br.: 35/05,41/08,125/11. Zagreb, 2005., 2008. i 2011.

<sup>4</sup> Zakon o sustavu državne uprave, Republika Hrvatska, Narodne novine br.: 150/11, 12/13. Zagreb, 2011. i 2013.

<sup>5</sup> Zakon o policiji, Republika Hrvatska, Narodne novine br.: 34/11 i 130/12. Zagreb, 2011. i 2013.

Premda nema statistički značajne spolne razlike u trajanju posljedica doživljene viktimizacije, može se zamijetiti kako muškarci nešto duže osjećaju posljedice viktimizacije kaznenim djelom u odnosu na žene. Većina istraživača nalazi značajne spolne razlike u korištenim strategijama suočavanja sa stresom (Kalebić, Krapić i Lončarić, 2001). Žene u većoj mjeri koriste emocijama usmjerene forme suočavanja dok su dezangažirajuća ponašanja (alkohol i sl.) učestalije korištena kod muških ispitanika (Kalebić, i sur., 2001).

Kao glavni nalaz istraživanja možemo istaknuti kako policijski službenici relativno brzo (prema samoprocjeni) prestaju osjećati posljedice koje je na njih ostavila viktimizacija, čime se doimaju kao stabilne ličnosti. Čvrste ličnosti učinkovito se suočavaju sa stresom, transformirajući stresor u pozitivno i izazovno iskustvo (Sindik, Perinić-Lewis, Novokmet i Havaš-Auguštin, 2014). Rezultati objavljenih istraživanja pokazuju da visoke razine „čvrstih“ ličnosti nalazimo kod ljudi koji životni stres percipiraju manjim, primjerice, sportaši, te kod ljudi koji pozitivno percipiraju životne stresove. Pozitivna strana „čvrste“ ličnosti povezana je s visokim stupnjem samopouzdanja u korištenju stilova rješavanja problema koji reflektiraju vjerovanje pojedinca u vlastitu učinkovitost. Unatoč mišljenju da je mentalna čvrstoća urođena osobina, ona se uči. To je vještina koja se uvježbava i usavršava, kao i svaka druga vještina. Da bi čovjek bio mentalno čvršći, treba se na svoje „najslabije karike“ usredotočiti i stalno ih usavršavati. To uključuje razvijanje pozitivnog životnog stava i programiranje uma za uspjeh s pozitivnim očekivanjima, ali i prihvaćanje izazova i odgovornosti u situacijama koje to nalažu (Sindik i sur., 2014).

Kao *prednost* istraživanja može se navesti istraživanje vrlo specifičnog stratum, koji odražava specifičnu policijsku kulturu i u pravilu je suzdržan u odnosu na manifesno iskazivanje suptilnih, duboko osobnih problema pa je gotovo nemoguće nekom istraživaču koji nije iz sustava Ministarstva unutarnjih poslova provesti ovakvu vrstu istraživanja s nizom vrlo specifičnih varijabli koje obuhvaćaju samu srž policijskog posla.

Kao *nedostatak* istraživanja uočeno je kako ispitanici nisu mogli dati preciznije podatke o broju viktimizacija, jer je pitanje obuhvaćalo njihov cijeli radni staž u policiji, te im je bilo teško prisjetiti se svih situacija viktimizacije. Stoga su davali odgovore ovisno o vlastitoj mogućnosti prisjećanja u kojem se značajan broj informacija gubi. Kod pitanja o vremenu trajanja osjećanja posljedica viktimizacije nije ponuđen odgovor da ispitanik nije osjetio posljedice.

*Praktična primjena* se ogleda u mogućnosti promjene svijesti policijskih službenika o percepciji vlastite viktimizacije, te potrebi njenog prijavljivanja kako bi se sa stručne razine pronašli uspješni modeli njene prevencije i ublažavanja već nastalih posljedica. Time bi se, prvenstveno, postigla kvalitetnija zakonska, zdravstvena te psiho-socijalna zaštita policajaca. Praktične vrijednosti ovog istraživanja mogu ukazivati i na važnost daljnjeg povećanja socijalne podrške u radu policijskih službenika od strane sustava, odnosno nadređenih i širokog kruga javnosti. Nadalje, moguće je policajcima dati još alata (bolji podzakonski propisi, edukacija po specifičnim područjima, cjeloživotno obrazovanje i dr.) te boljom operacionalizacijom njihovih radnih zadaća i posljedičnih odgovornosti postići što veću sigurnost u radu. Važno je policijskim službenicima osigurati poticajne radne uvjete koji će im osigurati maksimalnu kvalitetu rada. Vidljiva je

potreba kontinuirane edukacije policijskih službenika s ciljem razvoja svijesti o percepciji vlastite viktimizacije. Percepcija vlastite viktimizacije ne bi trebala biti fokusirana na njeno prihvaćanje, već naprotiv, ona mora biti usmjerena ka stvaranju standardiziranih i sustavnih modela koji će viktimizaciju ublažiti, a njene posljedice svesti na najmanju moguću mjeru. Rezultati su pokazali kako je viktimizacija prisutna u svim organizacijskim jedinicama policije, te na svim geografskim područjima neovisno o broju stanovnika koji žive na tom prostoru pa možemo zaključiti da je ona sveprisutna u policijskom sustavu. Policajcu je potrebno pružiti socijalnu i psihološku podršku nakon traumatskog događaja, imajući pri tome na umu njegovu što uspješniju rehabilitaciju kako bi se relativno brzo ponovno uključio u obitelj, radnu okolinu i zajednicu, bez opterećujućih trauma i s osjećajem prepuštenosti samom sebi. Rezultati ovog istraživanja mogu poslužiti kao orijentir za sustavnije bavljenje problemom viktimizacije policijskih službenika. Viktimizacija policijskih službenika nije isključivo njihov osobni problem, ona se u konačnici odražava na funkcioniranje policijskog sustava u cjelini zahtijeva pravodobnu i adekvatnu reakciju.

U *budućim istraživanjima*, radi bolje mogućnosti generalizacije, potrebno je provesti ovakvo istraživanje na većem, reprezentativnijem i slučajno odabranom uzorku policijskih ustrojstvenih jedinica na području cijele Republike Hrvatske. Također, u longitudinalnim istraživanjima mogli bi se otkriti uzročni mehanizmi uključeni u povezanost prikrivene viktimizacije, okolnosti u kojima se ona događa, adekvatnost reakcije na nju, te kako ona ukupno utječe na zadovoljstvo policijskih službenika životom i poslom. Sustavnim radom bi se na temelju istraživačkih rezultata moglo, uz podatke o prijavljenim viktimizacijama, raditi na izradi smjernica za praćenje viktimizacije što podrazumijeva interdisciplinarni pristup i multidisciplinarnu suradnju. Zaključno, može se smatrati da je biti policajac zahtjevna društvena uloga, jer društvo od njega očekuje najviše i najbolje, često zanemarujući činjenicu da su svi policajci u konačnici ranjivi ljudi, podložni kao i svi drugi, raznim fizičkim i psihičkim naporima, zdravstvenim i egzistencijalnim problemima.

Rezultati su pokazali da postoje spolne razlike u doživljaju viktimizacije i trajanju posljedica viktimizacije. Pozitivna povezanost između pojavnosti oba istraživana oblika viktimizacija povezana su s dobi i stručnom spremom policijskih službenika. Pokazalo se kako viktimizacija kaznenim djelima nije povezana s veličinom mjesta u kojem se dogodila, dok je viktimizacija prekršajem statistički značajno povezana s veličinom mjesta u kojem se dogodila. Uočeno je kako policajci prepoznaju potrebu i važnost psihološke podrške nakon traumatskog događaja.

Razumijevanjem važnosti problema viktimizacije policijskih službenika moguće je poboljšati program temeljnog policijskog obrazovanja, izmijeniti propise i donijeti nove, primijeniti spoznaje dobivene empirijskim istraživanjima u strukturiranju taktike policijskog postupanja i drugih policijskih predmeta. Svrha je sustavnim praćenjem javnih oblika prikrivene viktimizacije postići da policajci budu sigurniji i zadovoljniji u obavljanju svog posla. S druge strane, bio bi to preduvjet i jamstvo za postizanje višeg stupnja profesionalizma u policiji i zaštite ljudskih prava kao temeljnih vrednota Ustava.

## Literatura

- Brajković, Lovorka (2010). *Pokazatelji zadovoljstva životom u trećoj životnoj dobi*. Disertacija. Zagreb: Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Diesen, C. (1995). *Brottsoffret och omvärlden. Brottsoffrets rätt*. Stockholm: Juristförlaget.
- Federal Bureau of Investigation, (2015). *LEOKA – Law enforcement Officers Killed and Assaulted, Uniform crime reporting 2004-2013*. Clarksburg, West Virginia, USA: Federal Bureau of Investigation. <https://www.fbi.gov/about-us/cjis/ucr>, preuzeto 15.6.2015.
- Kalebić, B., Krapić, N. i Lončarić, D. (2001). Suočavanje sa stresom kod djece i adolescenata. *Psihologijske teme*, 10, 3-33.
- Kazneni zakon. Republika Hrvatska, *Narodne novine* 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15.
- Kovčo Vukadin, I. (2011). Napadi na policijske službenike: pregled aktualnih spoznaja. *Policijska i sigurnost*, 20(3), 273-305.
- Kovčo Vukadin, I. i Pakšić, I. (2012). Nasilna viktimizacija policijskih službenika. U D. Šincek (ur.), *Zbornik radova III. znanstveno-stručni skup posvećen pitanjima nasilja: Psihosocijalni aspekti nasilja u suvremenom društvu – izazov obitelji, školi i zajednici*, str. 259-276. *Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku*.
- Lindgren, M. i Lagerbäck, B. (1996). Att drabbas av brott: om brotts offers reaktioner och behov. U S-Å. Christianson (ur.), *Rättspsykologi*, 315-343. Stockholm: Natur och Kultur.
- Lindgren, M., Nikolić-Ristanović, V. (2011). *Žrtve kriminaliteta: međunarodni kontekst i situacija u Srbiji*. Beograd: OEBS misija u Srbiji, Dostupno na <http://www.vds.org.rs/File/KnjigaZrtveKriminaliteta.pdf>, preuzeto 20.6.2015.
- Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske (2015). *Pregled sigurnosnih pokazatelja 2010.-2014.*, dostupno na <http://www.mup.hr/main.aspx?id=180991>, preuzeto 20.8.2015.
- Odak, A. (2013). Jednako prema svima. *Policijski e-glasnik*, 77.
- Schneider, H. J. (1975). *Viktimologie, Wissenschaft vom Verbrechensopfer*. Tübingen: Mohr.
- Sindik, J., Perinić Lewis, A., Novokmet, N., Havaš Auguštin, D. (2014). Usporedba stresa i mentalne čvrstoće kod medicinskih sestara i policijskih službenika. *Sigurnost*, 3, 213-221.
- Šeparović, Z. (1987). *Viktimologija - studije o žrtvama*. Zagreb-Beograd: Pravni fakultet u Zagrebu, Poslovna politika.
- Šuperina, M., Šimović, V. (1997). Kazneno-pravno i kriminološko-informatološko motrište na kaznena djela: sprečavanje službene osobe u obavljanju službene dužnosti (čl.186. KZ RH) i napad na službenu osobu pri obavljanju poslova sigurnosti (čl. 187. KZ RH). *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 4(2), 625-689.
- The International Association of Chiefs of Police (2000). *What Do Victims Want? Effective Strategies to Achieve Justice for Victims of Crime*. <http://www.theiacp.org/portals/O/pdfs/WhatDoVictimsWantSummitReport.pdf>, preuzeto 26.6.2015.
- Zakon o obveznim odnosima. Republika Hrvatska, *Narodne novine*, 35/05, 41/08, 125/11.

- Zakon o policiji. Republika Hrvatska, *Narodne novine*, 34/11 i 130/12.
- Zakon o sustavu državne uprave. Republika Hrvatska, *Narodne novine* 150/11, 12/13.
- Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira. Republika Hrvatska, *Narodne novine* 5/90, 30/90, 47/90, 29/94
- Zhao, J. S., He, N., Lovrich, N. (2002). Predicting five dimensions of police officer stress. Looking more deeply into organizational settings for sources of police stress. *Police Quarterly*, 5(1), 43-62.

### Biografije

*Marko Capan* rođen je 1981. godine u Osijeku. Od 1999. godine, nakon završetka Srednje policijske škole u Zagrebu, zaposlenik je Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske. Radio je na više radnih mjesta stekavši pri tome veliko i bogato radno iskustvo. Od 2009. do 2014. završava dodiplomski i diplomski studij kriminalistike pri Visokoj policijskoj školi u Zagrebu. Područje interesa mu je kriminologija te viktimologija u odnosu na policijske službenike.

mcapan4@mup.hr

*Joško Sindik* je viši znanstveni suradnik u području humanističkih znanosti (antropologija) te znanstveni suradnik u društvenim znanostima (kineziologija). Po osnovnoj struci psiholog s doktoratom iz kineziologije (sportska psihologija). Docent na Sveučilištima u Zagrebu i Dubrovniku te profesor visoke škole na Visokoj policijskoj školi. Objavio više od 290 znanstvenih i stručnih članaka iz psihologije, kineziologije i bliskih interdisciplinarnih područja.

josko.sindik@inantro.hr